

Bouwsteen 1a

De Europese context

Trends en ontwikkelingen

Augustus 2024

Europese wet- en regelgeving

De Europese Unie speelt een cruciale rol in het vormgeven van beleid en regelgeving met betrekking tot duurzaamheid, afvalbeheer en de circulaire economie. In toenemende mate wordt het tempo en de richting van beleid en regelgeving op het gebied van afvalbeheer en recycling bepaald in Brussel. Enkele van de belangrijkste Europese wet- en regelgevingen die van invloed zijn op het gemeentelijk grondstoffendomein zijn:

- **Kaderrichtlijn Afvalstoffen:** Deze richtlijn introduceert het afvalbeheerhiërarchiemodel, stelt strikte recyclingdoelstellingen en introduceert de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV).
- **Verpakkingenverordening (Packaging and Packaging Waste Regulation):** Richt zich op het minimaliseren van de milieu-impact van verpakkingen.
- **Eco-design Richtlijn:** Stelt eisen aan het ontwerp van producten om deze milieuvriendelijk te maken gedurende hun gehele levenscyclus.
- **Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen (EVOA):** Reguleert de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen binnen, naar en vanuit de EU, om te waarborgen dat afvalstoffen op een milieuvriendelijke manier worden beheerd.
- **Single-Use Plastics Directive:** Richt zich op het verminderen van de impact van bepaalde plastic(houdende) producten op het milieu, door verboden en beperkingen op eenmalig gebruik.
- **Right to repair Directive:** De EU Richtlijn rond het right to repair streeft ernaar om consumenten te ondersteunen bij het repareren van kapotte producten in plaats van ze te vervangen.

Belangrijke Europese beleidsplannen

De kaders voor deze wet- en regelgeving worden uiteengezet in twee belangrijke beleidstukken:

Circulaire Economie Actieplan

Het Circulaire Economie Actieplan van de EU richt zich op de volledige levenscyclus van producten en introduceert maatregelen om afval te verminderen, hergebruik te bevorderen en de circulaire economie te versterken. Het plan biedt de kaders voor:

- **Productbeleid:** Ontwikkeling van duurzame producten die eenvoudiger te repareren, hergebruiken en recyclen zijn.
- **Afvalpreventie:** Richtlijnen en maatregelen om afvalproductie te minimaliseren, met een focus op sectoren zoals elektronica, textiel en bouw.

- **Versterking van het marktpotentieel voor secundaire grondstoffen:** Bevordering van de vraag naar gerecyclede materialen door verbeterde kwaliteit en beschikbaarheid.

Fit for 55 Plan

Het Fit for 55 Plan is een ambitieus pakket van wetgevingsvoorstellen gericht op het verminderen van de netto-uitstoot van broeikasgassen met ten minste 55% tegen 2030, in vergelijking met 1990-niveaus. Belangrijke aspecten van het plan zijn:

- **Uitbreiding van de EU-emissiehandel:** Betrekken van nieuwe sectoren, zoals vervoer en gebouwen.
- **Hogere energie-efficiëntiedoelstellingen:** Verplichting van lidstaten om hun energieverbruik te verminderen door middel van strengere energieprestatienormen.
- **Versnelde uitrol van hernieuwbare energie:** Stimulering van investeringen in hernieuwbare energiebronnen om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen.

Belangrijke Europese trends voor gemeentelijk grondstoffendomein

Groente Fruit en Etenressten (GFE)

Een belangrijk onderwerp waar nog veel te winnen is betreft het gescheiden inzamelen van GFE. De Europese koepelorganisatie voor gemeentelijk afvalbeheer, Municipal Waste Europe (MWE), heeft dit daarom ook aangemerkt als een van hun belangrijkste speerpunten voor de komende jaren. Ook vanwege het behoud van de belangrijke nutriënten in deze grondstofstroom.

Sinds 1 januari 2024 is dit een wettelijke verplichting vanuit de Europese Unie. Een goed gescheiden inzameling van GFE kan de kwaliteit van andere afvalstromen verbeteren en bijdragen aan betere compostering en bodemverbetering. Gemeenten moeten nog de nodige stappen zetten om aan deze Europese verplichting te voldoen en kunnen profiteren van de kennisuitwisseling binnen netwerken zoals MWE, om best practices te implementeren. De verwachting is dat hier de komende jaren aanzienlijke stappen gezet zullen (moeten) worden.

Grondstoffenafhankelijkheid

De strategische autonomie van Europa en onze afhankelijkheid van andere landen vormt een steeds belangrijkere reden om op Europees niveau in te zetten op circulaire economie. Als we investeren in kennis en innovatie rondom afvalbeheer en recycling, kunnen we grondstoffen in Europa houden. Ook draagt het bij aan de werkgelegenheid in Europa. Staal met een bepaalde coating hoeft dan niet meer naar India verscheept te worden omdat wij het in Europa niet kunnen verwerken.

De implementatie van wet- en regelgeving en bovengenoemd beleid vraagt van gemeenten dat zij hun afvalbeheerstrategieën moeten laten aansluiten bij de gestelde doelstellingen. Dit kan aanzienlijke investeringen vergen in infrastructuur, technologie en educatie van de burger. Actieve deelname van onze branche aan Europese netwerken en

samenwerkingsverbanden, zoals Municipal Waste Europe (MWE), om kennis en best practices te delen, zorgt dat we invloed uit kunnen oefenen op Europees beleid.

Financiële ondersteuning en innovatie

Een goed investeringsklimaat voor onze sector, inclusief financiële prikkels voor het gebruik van gerecyclede materialen en steun voor recyclinginstallaties binnen Europa, is ontzettend belangrijk. Ook voor onze sector liggen er kansen om financiële steun vanuit Europa te vergaren. Denk hierbij aan subsidies vanuit Horizon Europe en het Cohesiefonds. Dit biedt gemeenten de mogelijkheid om innovatieve projecten te ontwikkelen en te implementeren. Deze subsidies kunnen worden gebruikt voor de ontwikkeling van nieuwe recyclingtechnologieën, het verbeteren van afvalinzamelingssystemen en het bevorderen van andere initiatieven die raken aan de circulaire economie.

Harmonisatie en educatie

De komende jaren zullen ook steeds meer stappen worden gezet richting een Europees geharmoniseerd labelsysteem voor producten en verpakkingen. Dit kan ervoor zorgen dat burgers altijd weten welk afval in welke bak moet, en dat er geen verschillen meer zijn tussen verschillende landen. Dit kan de bewustwording en afvalscheiding een boost geven.

Conclusie

De Europese Unie bepaalt in toenemende mate het tempo en de richting van beleid en regelgeving op het gebied van afvalbeheer en recycling. Maar ook klimaatdoelstellingen hebben impact op de sector. Gemeenten moeten zich aanpassen aan al deze kaders en wetgevingen, wat aanzienlijke investeringen en strategische samenwerkingen vereist. De actie en besluitvorming op deze dossiers liggen veel meer op Europees niveau dan bij Nederland zelf, wat benadrukt hoe belangrijk het voor gemeenten is om actief deel te nemen aan Europese netwerken en samenwerkingsverbanden. Hierdoor kunnen zij niet alleen voldoen aan de wet- en regelgeving, maar ook profiteren van de kennis, middelen en kansen die Europa biedt om een duurzamere toekomst te realiseren.